

Tác động của truyền thông tới xây dựng văn hóa số cho sinh viên các trường đại học tại Hà Nội hiện nay

Impact of media on building digital culture among university students in Hanoi today

ThS. KHUẤT THỊ THẢO

Học viện Phụ nữ Việt Nam; Email:Thaokt@hvpnv.vn.edu.vn

Ngày nhận bài: 23/01/2026

Ngày phản biện: 02/02/2026

Ngày duyệt đăng: 20/3/2026

Bài viết thuộc lĩnh vực: Báo chí, truyền thông

Tóm tắt: Trong bối cảnh chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ, truyền thông số ngày càng có ảnh hưởng sâu rộng đến đời sống học tập và sinh hoạt của sinh viên đại học. Tuy nhiên, việc sử dụng truyền thông số thiếu định hướng cũng gây ra những tác động tiêu cực như giảm mức độ tập trung học tập, ảnh hưởng đến sức khỏe tâm lý và xuất hiện các hành vi số chưa phù hợp. Bài viết phân tích tác động của truyền thông tới quá trình xây dựng văn hóa số cho sinh viên các trường đại học tại Hà Nội hiện nay, đồng thời nhấn mạnh vai trò của các cơ sở giáo dục đại học trong việc định hướng truyền thông, nâng cao kỹ năng số và xây dựng môi trường truyền thông lành mạnh, qua đó góp phần hình thành văn hóa số tích cực và có trách nhiệm cho sinh viên.

Từ khóa: Tác động; truyền thông; văn hóa số; sinh viên.

Abstract: In the context of rapid digital transformation, digital media increasingly exerts a profound influence on the academic and daily lives of university students. However, unregulated use of digital media also leads to negative impacts such as reduced academic focus, psychological health issues, and inappropriate digital behaviors. This article analyzes the impact of media on the development of digital culture among university students in Hanoi today, while emphasizing the role of higher education institutions in guiding media use, improving digital skills, and building a healthy media environment, thereby contributing to the formation of positive and responsible digital culture among students.

Keywords: impact; media; digital culture; students.

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và quá trình chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ, truyền thông số ngày càng giữ vai trò quan trọng trong đời sống xã hội, đặc biệt là đối với sinh viên các trường đại học. Sinh viên không chỉ là đối tượng tiếp nhận mà còn là chủ thể tham gia sáng tạo, lan tỏa thông tin trong môi trường số. Việc sử

dụng các nền tảng truyền thông số đã và đang tác động trực tiếp đến nhận thức, hành vi, lối sống và hệ giá trị của sinh viên, từ đó hình thành nên văn hóa số trong cộng đồng học đường. Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy việc xây dựng văn hóa số cho sinh viên hiện nay còn tồn tại nhiều hạn chế như sử dụng truyền thông thiếu kiểm soát, tiếp nhận thông tin chưa có chọn lọc và biểu hiện ứng xử

chưa phù hợp trên không gian mạng (Khuất Thị Thảo, 2025). Điều này đặt ra yêu cầu cấp thiết phải nghiên cứu một cách hệ thống tác động của truyền thông đối với quá trình hình thành văn hóa số cho sinh viên.

Trong những năm gần đây, nhiều nghiên cứu quốc tế và khu vực đã tập trung khảo sát mối quan hệ giữa truyền thông số, mạng xã hội và các khía cạnh hành vi, nhận thức và kết quả học tập của sinh viên đại học. Định hướng này nhằm hiểu rõ hơn vai trò của các nền tảng truyền thông trong đời sống học đường và tác động đến năng lực số của sinh viên.

Một khảo sát thực nghiệm với 200 sinh viên tại Đại học Quản lý và khoa học Malaysia cho thấy, truyền thông số ảnh hưởng đồng thời đến hiệu quả học tập, tương tác xã hội và sức khỏe tâm lý của sinh viên. Nghiên cứu này chỉ ra rằng trong khi nền tảng số mang lại lợi ích học tập và kết nối, việc sử dụng không có cấu trúc có thể gây quá tải nhận thức và giảm tập trung học tập. Đồng thời tác giả đề xuất các biện pháp can thiệp nhằm tăng cường năng lực số và hỗ trợ sức khỏe tâm lý cho sinh viên (Fatin Nur Zahirah Mohd Zakry và cộng sự, 2025).

Bên cạnh các nghiên cứu quốc tế, tại Việt Nam, vấn đề văn hóa số và chuyển đổi số trong giáo dục đại học cũng đã bước đầu được quan tâm. Tiêu biểu là nghiên cứu của Trần Nguyên Hào về phát triển văn hóa số cho sinh viên trong xu thế chuyển đổi số tại Việt Nam. Nghiên cứu này tập trung làm rõ cơ sở lý luận về chuyển đổi số và văn hóa số, phân tích vai trò và tầm quan trọng của việc phát triển văn hóa số cho sinh viên trong các cơ sở giáo dục đại học, đồng thời đánh giá thực trạng văn hóa số của sinh viên hiện nay. Trên cơ sở đó, tác giả đề xuất một số giải pháp nhằm phát triển văn hóa số cho sinh viên trong bối cảnh chuyển đổi số, chủ yếu từ góc độ quản lý giáo dục và định hướng chính sách (Trần Nguyên Hào, 2023).

Tuy nhiên, các nghiên cứu trong nước hiện nay chủ yếu tiếp cận văn hóa số từ góc độ tổng thể hoặc quản lý giáo dục, trong khi việc phân tích sâu

vai trò và tác động cụ thể của truyền thông số đối với quá trình hình thành văn hóa số của sinh viên, đặc biệt trong bối cảnh các trường đại học tại Hà Nội, vẫn còn hạn chế. Đây chính là khoảng trống nghiên cứu mà bài viết hướng tới làm rõ.

Mục tiêu của nghiên cứu là phân tích thực trạng tác động của truyền thông số tới việc xây dựng văn hóa số cho sinh viên các trường đại học tại Hà Nội, làm rõ những ảnh hưởng tích cực và tiêu cực, đồng thời đề xuất một số định hướng, giải pháp phù hợp. Nghiên cứu tập trung trả lời các câu hỏi chính: Truyền thông số đang tác động như thế nào đến nhận thức và hành vi văn hóa số của sinh viên? Mức độ sử dụng truyền thông có mối quan hệ ra sao với việc hình thành các giá trị và chuẩn mực văn hóa số?

2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu được thực hiện bằng phương pháp khảo sát xã hội học nhằm thu thập dữ liệu thực tiễn về tác động của truyền thông số đối với việc xây dựng văn hóa số của sinh viên các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội. Khảo sát được tiến hành tại 10 cơ sở giáo dục đại học, bao gồm: Đại học Quốc gia Hà Nội, Học viện Tài chính, Đại học Bách khoa Hà Nội, Đại học Kinh tế Quốc dân, Học viện Báo chí và Tuyên truyền, Đại học Ngoại thương, Đại học Thương mại, Học viện Công nghệ Bưu chính Viễn thông, Đại học Sư phạm Hà Nội và Đại học Công nghiệp Hà Nội. Việc lựa chọn các trường này nhằm bảo đảm sự đa dạng về loại hình đào tạo, lĩnh vực chuyên môn và môi trường học tập, qua đó phản ánh tương đối toàn diện thực trạng tiếp cận và sử dụng truyền thông số của sinh viên đại học tại Hà Nội hiện nay.

Đối tượng khảo sát là sinh viên đang theo học ở các năm học và nhóm ngành khác nhau tại các trường được lựa chọn. Công cụ khảo sát là bảng hỏi được thiết kế theo hình thức câu hỏi đóng kết hợp với một số câu hỏi mở, tập trung vào các nội dung như tần suất và mục đích sử dụng các nền tảng truyền thông số, mức độ tham gia các hoạt động học tập và giao tiếp trên môi trường số, nhận thức của sinh viên về văn hóa số, các biểu hiện

hành vi ứng xử trên không gian mạng và đánh giá của sinh viên về ảnh hưởng của truyền thông số đối với học tập và đời sống cá nhân.

Quá trình thu thập dữ liệu được thực hiện thông qua hình thức khảo sát trực tiếp kết hợp khảo sát trực tuyến nhằm tăng tính thuận tiện cho người tham gia và mở rộng quy mô mẫu. Trước khi triển khai chính thức, bảng hỏi được thử nghiệm trên một nhóm nhỏ sinh viên để kiểm tra mức độ phù hợp và điều chỉnh các câu hỏi cho rõ ràng, dễ hiểu. Các phiếu khảo sát hợp lệ sau khi thu thập được mã hóa và nhập liệu phục vụ cho quá trình xử lý và phân tích.

Dữ liệu khảo sát được xử lý bằng phương pháp thống kê mô tả và phân tích so sánh. Các chỉ số như tần suất, tỷ lệ phần trăm và giá trị trung bình được sử dụng để phản ánh mức độ sử dụng truyền thông số và các biểu hiện văn hóa số của sinh viên. Trên cơ sở đó, nghiên cứu tiến hành so sánh giữa các nhóm sinh viên theo năm học, nhóm ngành và mức độ sử dụng truyền thông số nhằm làm rõ xu hướng tác động của truyền thông số đối với việc hình thành văn hóa số trong môi trường đại học. Kết quả phân tích từ khảo sát là căn cứ thực tiễn để đưa ra các nhận định và đề xuất giải pháp trong bài viết.

3. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

Khảo sát được thực hiện với 800 sinh viên đến từ 10 trường đại học tại Hà Nội. Mẫu khảo sát có sự phân bố tương đối đồng đều giữa các năm học và nhóm ngành đào tạo. Xét theo năm học, sinh viên năm 3 chiếm tỷ lệ cao nhất với 227 người, tương ứng 28,4%. Tiếp theo là sinh viên năm 2 với 211 người, chiếm 26,4%. Sinh viên năm 1 có 182 người, tương đương 22,8%, trong khi nhóm sinh viên từ năm 4 trở lên có 180 người, chiếm 22,4% trong tổng số mẫu khảo sát.

Nhìn chung, cơ cấu mẫu theo năm học khá cân đối, không có sự chênh lệch lớn giữa các nhóm. Điều này góp phần đảm bảo khả năng phản ánh tương đối đầy đủ nhận thức và hành vi văn hóa số của sinh viên ở các giai đoạn học tập khác nhau.

3.1. Kết quả khảo sát

Kết quả khảo sát cho thấy truyền thông số đã trở thành một phần không thể thiếu trong đời sống học tập và sinh hoạt của sinh viên. Điều này được thể hiện qua việc có tới 60,3% sinh viên sử dụng truyền thông số từ 4 giờ trở lên mỗi ngày, trong khi chỉ có 8,5% sinh viên sử dụng dưới 2 giờ mỗi ngày. Phần lớn sinh viên sử dụng nhiều nền tảng truyền thông số cùng lúc, trong đó mạng xã hội chiếm tỷ lệ cao nhất.

Cụ thể, trong tổng số 800 sinh viên được khảo sát, nhóm sử dụng truyền thông số từ 4-6 giờ mỗi ngày chiếm tỷ lệ cao nhất với 301 người, tương đương 37,6%. Nhóm sử dụng từ 2-4 giờ đứng thứ hai với 250 người, chiếm 31,2%. Bên cạnh đó, có 181 sinh viên sử dụng trên 6 giờ mỗi ngày, chiếm 22,7%, trong khi chỉ có 68 sinh viên sử dụng dưới 2 giờ, tương ứng 8,5%.

Như vậy, nhóm sinh viên sử dụng truyền thông số từ 4 giờ trở lên mỗi ngày chiếm đa số với 482 người, tương đương 60,3% tổng số mẫu khảo sát. Điều này cho thấy truyền thông số có mức độ thâm nhập sâu vào đời sống sinh viên, trở thành môi trường ảnh hưởng trực tiếp đến quá trình hình thành nhận thức và hành vi văn hóa số.

3.2. Thảo luận

Kết quả khảo sát cho thấy truyền thông số đang tác động đến quá trình hình thành văn hóa số của sinh viên các trường đại học tại Hà Nội. Mức độ sử dụng truyền thông số cao và thường xuyên đã tạo điều kiện thuận lợi cho việc lan tỏa các giá trị tích cực như học tập trực tuyến, chia sẻ tài liệu học thuật, mở rộng khả năng tiếp cận tri thức và tăng cường kết nối giữa sinh viên với giảng viên cũng như với cộng đồng học thuật rộng lớn hơn. Thực tiễn này phản ánh vai trò ngày càng rõ nét của truyền thông số như một không gian học tập và giao tiếp quan trọng bên cạnh môi trường giáo dục truyền thống.

Tuy nhiên, kết quả khảo sát cũng cho thấy việc sử dụng truyền thông số của sinh viên hiện nay chủ yếu mang tính tự phát, dựa trên nhu cầu cá nhân và thiếu sự định hướng có hệ thống từ phía nhà trường. Điều này dẫn đến những hệ quả tiêu

cực như giảm mức độ tập trung trong học tập, gia tăng thời gian dành cho các hoạt động giải trí trên môi trường số và nguy cơ tiếp xúc với thông tin sai lệch, thiếu kiểm chứng. Một bộ phận sinh viên còn bộc lộ những hành vi ứng xử chưa phù hợp trên không gian mạng, cho thấy văn hóa số chưa được hình thành một cách đầy đủ và bền vững.

Kết quả của nghiên cứu này phù hợp với xu hướng chung khi truyền thông số được nhìn nhận vừa là công cụ hỗ trợ hiệu quả cho hoạt động học tập vừa đặt ra những thách thức đối với việc quản lý hành vi và định hướng giá trị cho sinh viên đại học. Một điểm đáng chú ý được rút ra từ kết quả khảo sát là khoảng cách tương đối lớn giữa nhận thức của sinh viên về tầm quan trọng của văn hóa số và mức độ được trang bị kiến thức, kỹ năng cần thiết để thực hành văn hóa số một cách hiệu quả. Mặc dù đa số sinh viên ý thức được trách nhiệm và chuẩn mực ứng xử trên không gian mạng, nhưng việc thiếu các chương trình đào tạo chính thức và hoạt động truyền thông có định hướng trong nhà trường đã hạn chế khả năng chuyển hóa nhận thức thành hành vi văn hóa số tích cực.

Từ những phân tích trên, có thể khẳng định vai trò quan trọng của các cơ sở giáo dục đại học trong việc xây dựng chiến lược truyền thông phù hợp và tích hợp giáo dục văn hóa số, kỹ năng số vào chương trình đào tạo và hoạt động ngoại khóa. Truyền thông số cần được sử dụng như một công cụ định hướng, góp phần hình thành môi trường học tập số lành mạnh, qua đó nâng cao ý thức, trách nhiệm và năng lực số của sinh viên. Điều này không chỉ có ý nghĩa trong phạm vi từng cơ sở giáo dục mà còn góp phần thúc đẩy quá trình xây dựng văn hóa số trong xã hội Việt Nam trong bối cảnh chuyển đổi số hiện nay.

4. Kết luận

Trong bối cảnh chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ, truyền thông số ngày càng giữ vai trò quan trọng trong đời sống học tập và sinh hoạt của sinh viên đại học, đồng thời tác động sâu sắc đến quá trình hình thành và phát triển văn hóa số trong môi trường giáo dục. Tuy nhiên, việc sử dụng truyền

thông số với cường độ cao và thiếu định hướng cũng làm nảy sinh những hạn chế đáng chú ý, đặc biệt là tình trạng mất tập trung trong học tập, tiếp xúc với thông tin sai lệch và một số biểu hiện ứng xử chưa phù hợp trên không gian mạng.

Từ những kết quả trên, nghiên cứu khẳng định rằng việc xây dựng và phát triển văn hóa số cho sinh viên không thể tách rời vai trò định hướng của truyền thông và trách nhiệm của các cơ sở giáo dục đại học. Các trường đại học cần chú trọng hơn đến việc lồng ghép giáo dục văn hóa số và kỹ năng số vào hoạt động đào tạo, đồng thời phát huy vai trò của truyền thông trong việc lan tỏa các giá trị tích cực, định hướng hành vi và nâng cao trách nhiệm của sinh viên trên không gian mạng. Kết quả nghiên cứu góp phần bổ sung cơ sở thực tiễn cho các nghiên cứu tiếp theo và là tài liệu tham khảo cho việc xây dựng chính sách, giải pháp phát triển văn hóa số cho sinh viên trong giai đoạn hiện nay./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Erika E. Smith, Hannah Storrs. (2023). *Digital literacies, social media, and undergraduate learning: what do students think they need to know?* Int J Educ Technol High Educ. <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00398-2>.
2. Fatin Nur Zahirah Mohd Zakry, Nan Zakiah Megat Ibrahim, Aida Suhana Abdul Hamid. (2025). *Effects of New Media Communication on University Students: A Quantitative Study at Management and Science University (MSU)*. International Journal of Communication and Media Studies, Vol.1 No.1, 13-17.
3. Khuất Thị Thảo. (2025). *Truyền thông xây dựng văn hoá số cho sinh viên các trường đại học ở Hà Nội hiện nay. Tạp chí Lý luận chính trị và Truyền thông*. <https://lyluanchinhtrivattruyenthong.vn/truyen-thong-xay-dung-van-hoa-so-cho-sinh-vien-cac-truong-dai-hoc-o-ha-noi-hien-nay-p29262.html>.
4. Trần Nguyên Hào. (2023). *Phát triển văn hóa số cho sinh viên trong xu thế chuyển đổi số tại Việt Nam*. Tạp chí Khoa học Trường Đại học Quốc tế Hồng Bàng, số 25, trang 123-130.